

**«INNOVATIVE WORLD» ILMIY TADQIQOTLARNI QO'LLAB-
QUVVATLASH MARKAZI**

**«ZAMONAVIY ILM-FAN VA TADQIQOTLAR: MUAMMO VA
YECHIMLAR» NOMLI 2025-YIL № 3-SONLI ILMIY, MASOFAVIY,
ONLAYN KONFERENSIYASI**

**ILMIY-ONLAYN KONFERENSIYA TO'PLAMI
СБОРНИК НАУЧНЫХ-ОНЛАЙН КОНФЕРЕНЦИЙ
SCIENTIFIC-ONLINE CONFERENCE COLLECTION**

Google Scholar

ResearchGate

zenodo

ADVANCED SCIENCE INDEX

Directory of Research Journals Indexing

www.innoworld.net

KORPORATIV MOLIYANING IQTISODIY MAZMUNI VA TASHKIL ETILISHI**Anvarov Nozimjon Maxsudbek o'g'li**

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti Andijon fakulteti

"Mutaxassislik, ijtimoiy –gumanitar

va aniq fanlar" kafedrasi katta o'qituvchisi

nozimanvarov40@gamil.com Tel:(+99897)-988-22-77**Abdusamiyev Raufjon Rashidjon o'g'li**

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti Andijon fakulteti

"Moliya va moliyaviy texnologiyalar"

yo'nalishii 4-bosqich talabasi

raufabdusamiyev@gmail.com Tel:(+99893)-649-66-88

Annotatsiya Mazkur maqolada korporativ moliyaning iqtisodiy mohiyati va uni tashkil etishning zamonaviy mexanizmlari yoritilgan. Korporatsiyalarda moliyaviy resurslarni shakllantirish, taqsimlash va ulardan samarali foydalanish masalalari tahlil qilingan. Shuningdek, O'zbekiston korxonalarida korporativ moliyaviy boshqaruvni takomillashtirishning dolzarb yo'nalishlari ham ko'rib chiqilgan.

Kalit so'zlar: korporativ moliya, moliyaviy boshqaruv, kapital tuzilmasi, dividend siyosati, investitsion qarorlar, moliyaviy strategiya.

Аннотация В статье раскрыта экономическая сущность корпоративных финансов и современные механизмы их организации. Проанализированы вопросы формирования, распределения и эффективного использования финансовых ресурсов в корпорациях. Рассмотрены актуальные направления совершенствования финансового управления на предприятиях Узбекистана.

Ключевые слова: корпоративные финансы, финансовое управление, структура капитала, дивидендная политика, инвестиционные решения, финансовая стратегия.

Abstract The article reveals the economic essence of corporate finance and modern mechanisms of its organization. It analyzes the issues of forming, distributing, and efficiently using financial resources in corporations. The paper also examines current directions for improving financial management in enterprises of Uzbekistan.

Keywords: corporate finance, financial management, capital structure, dividend policy, investment decisions, financial strategy.

Kirish

Bugungi kunda korporativ moliya har bir korxonaning barqaror rivojlanishida hal qiluvchi omil hisoblanadi. Bozor iqtisodiyoti sharoitida moliyaviy resurslarni samarali boshqarish, kapital tuzilmasini optimallashtirish va aksiyadorlik qiymatini oshirish korporativ moliyaning asosiy maqsadlaridir.

O'zbekiston Respublikasida so'nggi yillarda korporativ boshqaruv tizimini takomillashtirishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Prezidentning 2022–2026 yillarga mo'ljallangan **Taraqqiyot strategiyasida** korporativ boshqaruv standartlarini joriy etish, moliyaviy hisobotning shaffofligini oshirish va xalqaro moliyaviy standartlarga o'tish ustuvor yo'nalishlardan biri sifatida belgilangan.

Xitoy, Janubiy Koreya va Turkiya tajribalari shuni ko'rsatadiki, korporativ moliyaning samarali tashkil etilishi korxonalarining raqobatbardoshligini oshiradi hamda ularning investitsion jozibadorligini kuchaytiradi

KORPORATIV MOLIYANING IQTISODIY MAZMUNI

Korporativ moliya – bu korporatsiyalarning moliyaviy resurslarini shakllantirish, taqsimlash va ulardan samarali foydalanish jarayonini ifodalovchi iqtisodiy munosabatlar tizimidir.

Korporativ moliyaning asosiy vazifalari quyidagilardan iborat:

- moliyaviy resurslarni shakllantirish;
- investitsion loyihalarni moliyalashtirish;
- kapital tuzilmasini optimallashtirish;
- dividend siyosatini ishlab chiqish;
- moliyaviy risklarni boshqarish.

O'zbekistonda "Uzbekinvest" va "O'zAvtoMotors" kabi yirik korporatsiyalar zamonaviy moliyaviy boshqaruv tamoyillarini amaliyotga joriy etib, kapital samaradorligini oshirishga erishgan.

KORPORATIV MOLIYANING TASHKIL ETILISHI

Korporativ moliyaning tashkil etilishi – bu moliyaviy boshqaruvning tizimli jarayoni bo'lib, u quyidagi asosiy bosqichlarni o'z ichiga oladi:

1. **Moliyaviy rejalashtirish** – korporatsiyaning strategik maqsadlariga mos moliyaviy yo'nalishlarni belgilash.
2. **Moliyaviy tahlil** – aktivlar, majburiyatlar va daromadlarning holatini baholash.
3. **Moliyaviy nazorat** – korxonaning byudjet ijrosini kuzatish va tahlil qilish.

2020 yilda pandemiya sharoitida ko'plab korporatsiyalar moliyaviy xavflarni boshqarishning zamonaviy usullarini qo'llash orqali o'z faoliyatini barqaror saqlab qoldi.

KORPORATIV MOLIYAVIY BOSHQARUV STRATEGIYALARI

Korporativ moliyaviy boshqaruv strategiyalari korporatsiyaning uzoq muddatli moliyaviy barqarorligini ta'minlashga xizmat qiladi.

- **Moliyaviy rejalashtirish:** uzoq muddatli investitsion loyihalarni aniqlash va resurslarni taqsimlash.
- **Kapital boshqaruvi:** o'z va qarz kapitalining optimal nisbatini belgilash.

- **Dividend siyosati:** aksiyadorlar manfaatlarini hisobga olgan holda daromad taqsimotini rejalashtirish.

Masalan, "UzAuto Motors" kompaniyasi yangi modellar ishlab chiqarish uchun investitsion loyihalarni amalga oshirib, ichki bozorni diversifikatsiya qilishga erishgan.

KORPORATIV MOLIYA VA IQTISODIY RIVOJLANISH

Korporativ moliyaning samarali tashkil etilishi mamlakat iqtisodiy o'sishiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Moliyaviy boshqaruv tizimining takomillashuvi ishlab chiqarish samaradorligini oshiradi, yangi ish o'rinlari yaratadi va soliq tushumlarini ko'paytiradi.

O'zbekiston korporatsiyalarining moliyaviy barqarorligi 2015–2023 yillar oralig'ida izchil o'sish tendensiyasini namoyon etdi:

1-jadval

Yil	ROA (%)	ROE (%)	Aktivlar aylanmasi	Qarz/aktivlar nisbati
2015	3.8	7.2	0.78	0.68
2017	4.1	8.5	0.82	0.65
2019	4.5	9.8	0.88	0.61
2020	4.2	8.5	0.85	0.62
2021	5.2	10.6	0.91	0.59
2023	5.8	11.2	0.92	0.58

O'zbekiston korporatsiyalarining 2015–2023-yillar davomida moliyaviy barqarorligi va samaradorligi izchil o'sish tendensiyasini ko'rsatmoqda.

- Aktivlar rentabelligi (ROA) 3,8% dan 5,8% gacha oshgani korporatsiyalar aktivlaridan foydalanish samaradorligining ortganini bildiradi.

- Kapital rentabelligi (ROE) 7,2% dan 11,2% gacha oshgan bo'lib, bu aksiyadorlar kapitali foydadorligining sezilarli darajada yaxshilanganini ko'rsatadi.

- Aktivlar aylanmasi 0,78 dan 0,92 gacha oshgan — bu korporatsiyalar resurslardan yanada faolroq va samaraliroq foydalanayotganini tasdiqlaydi.

- Qarz/aktivlar nisbati 0,68 dan 0,58 gacha kamaygani esa korporatsiyalarning moliyaviy mustaqilligi ortganini va qarz risklari kamayganini anglatadi.

Umuman olganda, ushbu davr mobaynida O'zbekiston korporatsiyalari moliyaviy barqarorlik, rentabellik va resurslardan foydalanish samaradorligi bo'yicha ijobiy natijalarga erishgan.

Bu tendensiya mamlakat iqtisodiyotining barqaror rivojlanayotganini ham tasdiqlaydi.

XULOSA

Korporativ moliyaning iqtisodiy mazmuni va uni samarali tashkil etish korporatsiyalarning barqaror rivojlanishining asosiy omilidir. Kapital tuzilmasini optimallashtirish, risklarni boshqarish va shaffof moliyaviy

hisobot yuritish korxona qiymatini oshirishga xizmat qiladi. Korporativ moliyaning iqtisodiy mazmuni va uni samarali tashkil etish korporatsiyalarning barqaror rivojlanishining asosiy omilidir. 2015–2023 yillar davomida O'zbekiston korporatsiyalarining moliyaviy ko'rsatkichlaridagi ijobiy o'zgarishlar buning yaqqol isbotidir.

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, aktivlar rentabelligi 3.8% dan 5.8% ga, kapital rentabelligi esa 7.2% dan 11.2% ga oshgan, bu korxonalarning umumiy moliyaviy samaradorligining yaxshilanganini ko'rsatadi.

Shuningdek, aktivlar aylanmasining 0.78 dan 0.92 gacha o'sishi va qarz/aktivlar nisbatining 0.68 dan 0.58 ga kamayishi korporatsiyalarning moliyaviy barqarorligi va risklarni boshqarish imkoniyatlarining oshganidan dalolat beradi.

Kapital tuzilmasini optimallashtirish, risklarni boshqarish va shaffof moliyaviy hisobot yuritish korxona qiymatini oshirishga xizmat qiladi. Ushbu yondashuvlar nafaqat korporatsiyalarning moliyaviy salohiyatini oshiradi, balki mamlakat iqtisodiyotining barqaror rivojlanishiga ham hissa qo'shadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Brealey R.A., Myers S.C. Principles of Corporate Finance. – 2018.
2. Brigham E.F., Ehrhardt M.C. Financial Management: Theory & Practice. – 2020.
3. Qodirov M. Korporativ moliya: nazariya va amaliyot. – Toshkent: Iqtisod-moliya, 2022.
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022–2026 yillarga mo'ljallangan Taraqqiyot strategiyasi to'g'risidagi PF-60-sonli Farmoni.
5. UNCTAD. World Investment Report 2023.
6. O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi. Korporativ boshqaruv to'g'risidagi qonun hujjatlari.

